

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ПОГОДЖЕНО»

Директор навчально-наукового
інституту економіки та управління
_____ В. П. Ключан
« _____ » _____ 2018 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
_____ Д. В. Бабенко
« _____ » _____ 2018 р.

Декан обліково-фінансового
факультету
_____ О. М. Вишневська
« _____ » _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з нормативної дисципліни «Страхування»
(шифр за ОПП – ПП 16)
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (ІІІ курс)
на 2018-2019 навчальний рік
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітній ступінь «Бакалавр»
Кваліфікація – бакалавр з фінансів, банківської справи та
страхування

Кафедра фінансів, банківської прав та страхування
Курс - ІІІ
Семестр – 5
Всього годин – 120 год. / 4,0 кред.
з них:
лекцій – 30 год./1,0 кред.
практичних – 30 год./1,0 кред.
самостійна робота – 60 год./2,0кред.
Екзамен у 5 семестрі

Миколаїв
2018

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 28.03.2017 р. (протокол №8)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 19 від «13» червня 2018 р.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Н.М. Сіренко

Робочу програму схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 10 від «15» червня 2018 р.

Голова науково-методичної комісії,
канд. екон. наук, доцент

Ю.Ю. Чебан

1. АНОТАЦІЯ

Страховання у ринковій економіці виявляється ефективним інструментом захисту від можливих ризиків, який забезпечує неперервність та безперебійність процесу відтворення, соціально-економічну стабільність у суспільстві, слугує одним із головних джерел інвестиційного капіталу.

Специфічні страхові відносини є об'єктом страхової науки і, відповідно, предметом вивчення навчальної дисципліни «Страховання», яка розкриває фундаментальні питання теорії страхування, розглядає його економічну суть, функції, роль і сферу застосування. Становлення ринкової економіки неможливе без добре підготованих фахівців, які опанували фундаментальні принципи організації страхових відносин.

Володіння знаннями основ страхування в сучасних умовах має важливе значення, оскільки допомагає зробити правильний вибір ділового партнера, забезпечити підвищення фінансової стійкості власного бізнесу, самостійно розробити програми зниження ризиків, що виникають у процесі здійснення підприємницької діяльності.

ABSTRACT

Insurance in a market economy appears the effective instrument of protecting from possible risks, that provides continuity and continuity of process of recreation, socio-economic stability in society, serves to one of main sources of investment capital.

Specific insurance relations are the object of insurance science and, accordingly, article of study of educational discipline of "Insurance", that exposes the fundamental questions of theory of insurance, examines him economic essence, functions, role and application domain. Becoming of market economy is impossible without well-prepared specialists that captured fundamental principles of organization of insurance relations.

Possessing knowledge of bases of insurance in modern terms has an important value, as helps to do the correct choice of business partner, provide the increase of financial firmness of own business, independently to work out the programs of risks that arise up in the process of realization of activity.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітній ступінь «Бакалавр»

Кваліфікація – бакалавр з фінансів, банківської справи та страхування

Нормативна / вибіркова - **нормативна**

Семестр – 5

Кількість кредитів ECTS – 4,0

Кількість модулів – 1,0

Кількість змістових модулів - 2

Загальна кількість годин – 120 год.

Види освітньої діяльності та види занять, обсяг годин:

лекції – 30 год.

практичні заняття – 30 год.

самостійна робота – 60 год.

Форми підсумкового контрольного заходу - екзамен

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРЕДМЕТ, ОБ'ЄКТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає в оволодінні теоретико-методичних та практичних навиків у сфері страхових взаємовідносин, вивченні сутності і форм прояву ризику, що сприятиме об'єктивній оцінці економічних процесів, розумінню суті, місця та значення страхування для успішного управління цими процесами.

Завдання курсу - оволодіння майбутніми спеціалістами теоретико-методичних та практичних навиків розробки та здійснення страхових операцій, з'ясувати роль страхування в економічній розбудові суспільства; володіти не лише теоретичними знаннями, а й практичними навичками та вміннями визначити сукупність заходів по ефективному страховому захисту.

Об'єктом дослідження дисципліни є процеси розрахунків між страховиком та страхувальником, що здійснюються в країні та поза її межами.

Предметом навчальної дисципліни «Страхування» є специфічні страхові відносини.

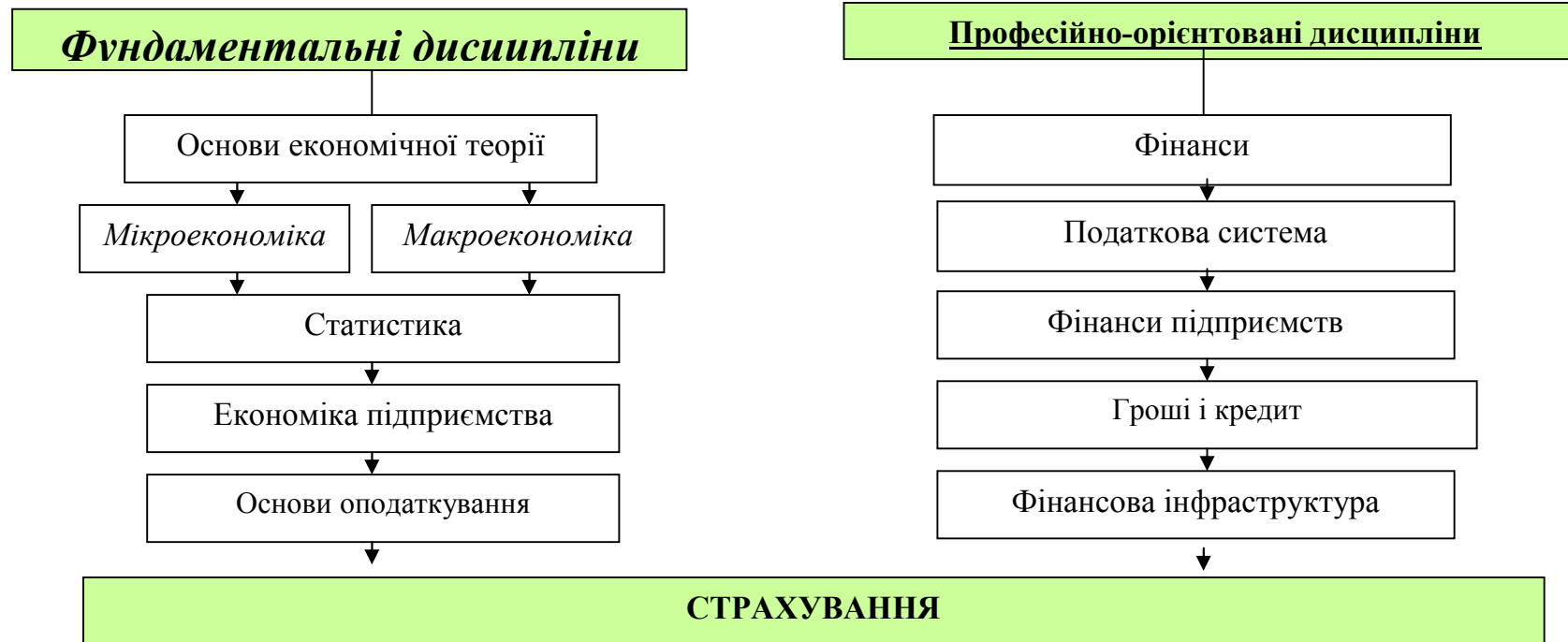
У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати:

- основні положення теорії і практики страхування фізичних і юридичних осіб;
- об'єктивну необхідність, сутність, роль страхування;
- організацію, шляхи розвитку страхового ринку й державного регулювання страхової діяльності;
- умови особового страхування, страхування майна, страхування відповідальності, перестраховання з позиції вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- особливості і шляхи поліпшення фінансової діяльності страховиків.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти:

- визначити показники збитковості страхової суми;
- розробляти розрахунки тарифних нетто-ставок і брутто-ставок, показників фінансової стійкості страхових компаній;
- користуватись таблицею знижок з суми страхових платежів при наявності франшизму;
- визначити суму страхових платежів;
- розрахувати страхове відшкодування;
- скласти страховий договір та проводити розрахунки по ньому.

4. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

5. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ»

для здобувачів вищої освіти обліково-фінансового факультету
(3-го курсу) за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

Страховання	Змістовий модуль 1. Основи страхування	Тема 1 Сутність, принципи і роль страхування
		Тема 2 Класифікація страхування.
		Тема 3 Страхові ризики та їх оцінювання.
		Тема 4 Страховий ринок.
		Тема 5 Страхова організація.
		Тема 6 Державне регулювання страхової діяльності.
	Змістовий модуль 2. Поглиблені аспекти страхування	Тема 7 Особисте страхування.
		Тема 8 Майнове страхування.
		Тема 9 Страховання відповідальності.
		Тема 10 Перестраховання і співстраховання.
		Тема 11 Доходи, витрати і прибуток страховика.
		Тема 12 Фінансова надійність страхової компанії.

6. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ»

У відповідності до навчального плану напряму підготовки 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» курс навчальної дисципліни «Страховання» вивчається здобувачами вищої освіти протягом 5 семестру (3 курс). Курс складається із 120 годин / 4,0 кред. занять, у т. ч. теоретичний курс (лекції) – 30 год. / 1,0 кред., практичні заняття - 30 год. / 1,0 кред., самостійна робота - 60 год. / 2,0 кред. У 5 семестрі здобувачі вищої освіти складають екзамен.

6.1. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН І КРЕДИТІВ

Види занять	Загальна кількість годин/кредитів	Аудиторна кількість годин
Лекції	30 / 1,0	30
Практичні	30 / 1,0	30
Самостійна робота	60 / 2,0	-
Разом по курсу	120 / 4,0	60

З дисципліни «Страховання» систематично проводиться поточний контроль знань здобувачів вищої освіти шляхом виконання модульних контрольних робіт, перевіряється виконання самостійної роботи.

6.2. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Склад, обсяг і терміни виконання

			Найменування тем	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тижднів	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів		Лекції	Практичні	Самостійна робота		
Основи страхування	2,0	15-25	Сутність, принципи і роль страхування	2	2	-	1,2	2
			Класифікація страхування.	2	2	6	3,4	4
			Страхові ризики та їх оцінка.	4	4	6	4,5	5
			Страховий ринок.	4	4	6	5,6	6
			Страхова організація.	2	2	4	6,7	7
			Державне регулювання страхової діяльності.	2	2	6	7,8	8
Поглиблені аспекти страхування	2,0	21-35	Особисте страхування.	4	4	4	9,10	10
			Майнове страхування.	4	4	4	11,12	12
			Страховання відповідальності.	4	4	6	13,14	14
			Перестраховання і співстраховання.	2	2	6	14	14
			Доходи, витрати і прибуток страховика	-	-	6	15	15
			Фінансова надійність страхової компанії.	-	-	6	15	15
Всього	4,0	36-60		30	30	60		

6.3. ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ – 16 ГОДИН

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Необхідність вивчення основ страхової справи. Зв'язок дисциплін із загальноекономічними і спеціальними навчальними курсами. Завдання дисципліни.

Загальна характеристика розвитку страхової справи в Україні. Страхування, як економічна категорія, його зв'язок з страховим фондом. Значення страхового фонду і страхування у забезпеченні розширеного виробництва.

Соціально-економічна суть, необхідність і відмінні ознаки страхування, як самостійної економічної категорії.

Тема 2. Класифікація страхування.

Поняття принципів класифікації і форми страхування, обов'язкового та добровільного страхування. Сфери застосування страхування і перспективи розвитку страхової справи в Україні. Класифікація по об'єктах страхування та видах небезпек. Критерії за якими розмежовуються об'єкти страхування і обсяги страхової відповідальності. Взаємозв'язок між елементами класифікації страхування. Галузі, підгалузі і види страхування. Особливості і принципи обов'язкового та добровільного страхування. Роль соціального страхування в соціальній політиці держави. Його економічний зміст і призначення.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка.

Сутність ризику як теоретичної категорії. Різні погляди щодо розуміння змісту поняття «ризик» та різні підходи щодо його оцінок об'єктивного і суб'єктивного характеру. Класифікація ризиків.

Сутність і основні завдання актуарних розрахунків у страхуванні. Завдання актуарних розрахунків. Поняття «актуарій», «андеррайтер».

Страховий тариф як ціна страхового ризику: сутність, структура, методи розрахунку. Витрати на ведення страхової справи: аквізиційні, інкасаційні, ліквідаційні, організаційні та управлінські витрати.

Показники страхової статистики та їх вплив на величину страхових тарифів.

Тема 4. Страховий ринок.

Сутність страхового ринку. Загальна структура страхового ринку. Внутрішня структура страхового ринку і зовнішнє оточення страхового ринку. Страховий ринок України. Принципи розвитку національного страхового ринку. Участь іноземного капіталу. Страхові посередники. Фонди страхових гарантій. Характеристика складу страхових послуг.

Тема 5. Страхова організація.

Страхова компанія як суб'єкт страхового ринку. Класифікація страхових компаній.

Етапи створення страхової компанії. Перший етап – реєстрація страхової компанії як суб'єкта господарювання. Другий етап – реєстрація емісії акцій страхової компанії (за умови, що компанія створена у вигляді акціонерного товариства). Третій етап – ліцензування страхової діяльності страхової компанії.

Ліцензії на здійснення страхової діяльності. Припинення діяльності страхової компанії: реорганізація (злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення) чи ліквідація.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Державне регулювання страхової діяльності. Функції і права комітету у справах нагляду за страховою діяльністю. Страховий маркетинг. Кадрове забезпечення страхової діяльності. Удосконалення державного нагляду за страховою діяльністю.

МОДУЛЬ 2. ПОГЛИБЛЕНІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ – 14 ГОДИН

Тема 7. Особисте страхування

Обов'язкове і добровільне страхування. Порядок внесення страхових платежів.

Об'єкти добровільного страхування. Укладання і припинення угоди на страхування.

Зміст змішаного страхування життя і критерії відбору контингенту. Обсяг страхової відповідальності по змішаному страхуванню життя.

Визначення тарифних ставок страхових внесків. Зміст страхування додаткової пенсії. Добровільне страхування від нещасних випадків за рахунок коштів підприємств. Страхування пасажирів. Медичне

страхування. Обов'язкове особисте страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, і порядок виплати їм та членам їх сімей страхових сум.

Особливості побудови тарифів по страхуванню життя. Зміст одноразової і річної тарифної ставки. Розрахунок одноразової нетто-ставки. Основне джерело формування резерву внесків. Визначення обсягу сукупного резерву внесків.

Тема 8. Майнове страхування.

Класифікація майна громадян для проведення страхового захисту. Страхування дворового майна. Страхування домашнього майна. Страхування засобів транспорту. Страхування майна громадян, що займаються індивідуальною трудовою діяльністю. Визначення страхових сум по добровільному страхуванню. Економічний зміст страхування основних і оборотних фондів. Страхувальники і об'єкти страхування. Страхування об'єктів за основою і додатковою угодою. Принципи оцінки основних і оборотних фондів. Зменшення наслідків інфляції при страховій оцінці. Суть системи пропорційної відповідальності страхування. Ставки страхових платежів, їх диференціювання і методи визначення. Укладання і припинення угод про страхування.

Тема 9. Страхування відповідальності.

Вплив окремих факторів на можливості і обсяг виплати страхових сум. Обмеження страхової відповідальності. Необхідність документального доведення факту настання страхового випадку. Обсяг виплати і одержувач страхової суми. Виплата страхової суми. Роль своєчасних виплат у розвитку страхування життя. Страхова відповідальність за конкретні обставини нещасного випадку.

Тема 10. Перестраховання і співстрахування

Зміст і мета перестраховання. Основні поняття про операції по перестрахованню. Специфічні ознаки угоди про перестраховання. Механізм передачі страхового ризику. Факультативне і облігаторне перестраховання. Умови та форми пропорційного перестраховання. Квотне та ексцедентне перестраховання. Становлення ринку перестраховання в Україні.

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

ПЛАН ЛК № 1. **Тема 1.** Сутність, принципи і роль страхування (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

1. Роль страхування у ринковій економіці
2. Економічна категорія страхування та страхова термінологія
3. Об'єкти та суб'єкти страхування
4. Основні принципи страхування

ПЛАН ЛК №2. **Тема 2.** Класифікація страхування (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

1. Сутність класифікації, її критерії та ознаки
2. Класифікація страхування за об'єктами
3. Класифікація страхування за формами здійснення

ПЛАН ЛК № 3,4. **Тема 3.** Страхові ризики та їх оцінка (Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Сутність ризику як теоретичної категорії. Класифікація ризиків.
2. Сутність і завдання актуарних розрахунків у страхуванні.
3. Страховий тариф як ціна страхового ризику.
4. Показники страхової статистики та їх вплив на величину страхових тарифів.
5. Сутність та різновиди страхових премій.

ПЛАН ЛК № 5,6. **Тема 4.** Страховий ринок (Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Поняття страхового ринку, його класифікація
2. Структурна будова страхового ринку
3. Інструменти страхового ринку
4. Страховий ринок України, напрямки його розвитку

ПЛАН ЛК №7. **Тема 5.** Страхова організація (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

1. Страхова компанія як суб'єкт страхового ринку.
2. Класифікація страхових компаній.
3. Процес створення страхової компанії.
4. Припинення діяльності страхової компанії.

ПЛАН ЛК №8. Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності (*Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.*)

1. Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності
2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні
3. Ліцензування страхової діяльності в Україні

ПЛАН ЛК № 9,10. Тема 7. Особисте страхування (*Проблемна лекція з використанням презентації, 4 год.*)

1. Економічний зміст та класифікація особистого страхування
2. Страхування життя
3. Страхування від нещасних випадків

ПЛАН ЛК № 11,12. Тема 8 Майнове страхування (*Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.*)

1. Економічний зміст та класифікація майнового страхування
2. Страхування майна юридичних осіб
3. Страхування майна сільськогосподарських підприємств

ПЛАН ЛК № 13,14. Тема 9. Страхування відповідальності (*Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.*)

1. Сутність страхування відповідальності та його види
2. Страхування відповідальності власників транспортних засобів
3. Страхування професійної відповідальності

ПЛАН ЛК № 15. Тема 10. Перестраховання та співстраховання (*Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.*)

1. Сутність і принципи перестраховання
2. Методи перестраховання та їх характеристика
3. Форми перестраховання
4. Співстраховання

6.4. ПЕРЕЛІК ТА ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ – 16 ГОДИН

ПЛАН ПЗ №1. Тема 1: Сутність, принципи і роль страхування (2 год.).

1) усне опитування;

2) тести.

Питання для опитування :

1. Розкрийте роль страхування у ринкових умовах.
2. Специфічні ознаки страхування.
3. Назвіть об'єкти та суб'єкти страхування.
4. Розкрийте сутність основних принципів страхування.
5. Специфічні поняття і терміни, які використовують у страхуванні.

Тести: тема № 1 MOODLE

ПЛАН ПЗ №2. Тема 2: Класифікація страхування (2 год.).

1) усне опитування;

2) тести.

Питання для опитування:

1. З якою метою проводиться класифікація страхування?
2. Які критерії класифікації використовуються у страхуванні?
3. Які ознаки класифікації використовуються у страхуванні?
4. Проведіть порівняльний аналіз галузей страхування.
5. Охарактеризуйте добровільну форму страхування.
6. Охарактеризуйте обов'язкову форму страхування.

Тести: тема № 2 MOODLE

ПЛАН ПЗ №3,4. Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка (4 год.)

1) усне опитування;

2) тести;

3) задачі.

Питання для опитування:

1. Сутність ризику як теоретичної категорії. Класифікація ризиків.
2. Сутність і завдання актуарних розрахунків у страхуванні.
3. Страховий тариф як ціна страхового ризику.
4. Показники страхової статистики та їх вплив на величину страхових тарифів.
5. Сутність та різновиди страхових премій.

Тести: тема № 3 MOODLE

ПЛАН ПЗ №5,6. Тема 4. Страховий ринок (4 год.)

1) усне опитування;

2) тести;

3) задачі.Питання для опитування:

1. Поняття страхового ринку та його структура.
2. Суб'єкти страхового ринку та взаємовідносини між ними.
3. Страхові продукти, порядок їх створення та оформлення.
4. Страхові посередники й аквізиція.
5. Договір страхування, його зміст і значення.

Тести: тема № 4 MOODLE**ПЛАН ПЗ №7. Тема 5. Страхова організація (2 год.)****1) усне опитування;****2) тести;****3) задачі.**Питання для опитування:

1. Страхова компанія як суб'єкт страхового ринку.
2. Класифікація страхових компаній.
3. Процес створення страхової компанії.
4. Припинення діяльності страхової компанії.

Тести: тема № 5 MOODLE**ПЛАН ПЗ №8. Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності (2 год.)****1) усне опитування;****2) тести;****3) задачі.**Питання для опитування:

1. Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності
2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні
3. Ліцензування страхової діяльності в Україні

Тести: тема № 6 MOODLE**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПОГЛИБЛЕНІ АСПЕКТИ
СТРАХУВАННЯ – 14 ГОДИН****ПЛАН ПЗ № 9,10. Тема 7. Особисте страхування (4 год.)***Заняття з демонстрацією :*

- навчального фільму «Види особистого страхування» з фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

- 1) усне опитування;
- 2) тести;
- 3) задачі.

Питання для опитування:

1. Призначення, суть та класифікація особистого страхування.
2. Страхування життя: види, умови та порядок укладання договорів.
3. Необхідність і значення страхування від нещасних випадків.
4. Характеристика обов'язкових видів страхування від нещасних випадків.
5. Добровільне індивідуальне та колективне страхування від нещасних випадків.
6. Медичне страхування і його розвиток в Україні.
7. Страхування рент і пенсій.

Тести: тема № 7 MOODLE

ПЛАН ПЗ №11,12. Тема 8. Майнове страхування (4 год.)

Заняття з демонстрацією:

- навчального фільму «Страхування майна фізичних осіб» з фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

- 1) усне опитування;
- 2) тести;
- 3) задачі.

Питання для опитування:

1. Економічний зміст, необхідність і значення майнового страхування.
2. Страхування майна юридичних осіб: об'єкти, види, основні умови та порядок укладання договорів страхування.
3. Страхування майна фізичних осіб: принципи страхового захисту власності громадян, об'єкти та основні умови страхування.
4. Страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень.
5. Формування ринку майнового страхування в Україні.

Тести: тема № 8 MOODLE

ПЛАН ПЗ №13,14. Тема 9. Страхування відповідальності (2 год.)

Заняття з демонстрацією:

- навчального фільму «Страхування відповідальності різних видів» з фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

1) усне опитування;

2) тести;

3) задачі.

Питання для опитування :

1. Необхідність, суть та особливості страхування відповідальності.

2. Основні види страхування цивільної відповідальності та їх розвиток в Україні.

3. Порядок і умови обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

4. Міжнародна система страхування "Зелена картка".

5. Страхування професійної відповідальності та його економічний зміст.

Тести: тема № 9 MOODLE

ПЛАН ПЗ №15. Тема 10. Перестраховання і співстрахування
(2 год.)

1) усне опитування;

2) тести;

3) задачі.

Питання для опитування:

1. Сутність і принципи перестраховання

2. Методи перестраховання та їх характеристика

3. Форми перестраховання

4. Співстрахування

Тести: тема № 10 MOODLE

Заняття на базі філій кафедри фінансів, банківської справи та страхування

по темі №8. „Майнове страхування”. – Особливості страхування сільськогосподарських культур та тварин, порядок визначення збитку –
2 год.

Візуальне супроводження дисципліни

Лекційні заняття з дисципліни „Страхування” по всіх темах, що вивчаються, супроводжуються презентаціями.

Практичні заняття по темах №7, №8, №9 супроводжуються демонстрацією навчальних фільмів (з фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування).

Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

1) Використання фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування при вивченні тем:

№7 „Особисте страхування”;

№8 „Майнове страхування”.

№ 9 «Страхування відповідальності».

2. Застосування елементів дистанційного навчання.

6.5. ТЕМИ, ФОРМА КОНТРОЛЮ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗАВДАНЬ, ЯКІ ВИНЕСЕНІ НА САМОСТІЙНЕ ОBOB'ЯЗКОВЕ ОПРАЦЮВАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 – 28 ГОДИН

Тема 2. Класифікація страхування – 6 годин

1. Класифікація по об'єктах страхування та видах небезпек.
2. Критерії за якими розмежовуються об'єкти страхування і обсяги страхової відповідальності.
3. Взаємозв'язок між елементами класифікації страхування.
4. Роль соціального страхування в соціальній політиці держави.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка – 6 годин

1. Зміст ризику. Зв'язок між ризиком та організацією страхування.
2. Негативні наслідки ризику. Визначення ризику.
3. Класифікація ризиків. Ціна ризиків в грошовому виразі.
4. Оцінка ризику і її зміст. Поняття "страховий ризик".
5. Об'єктивний і суб'єктивний ризик. Суть об'єктивних ризикових обставин.

Тема 4 Страховий ринок – 6 годин

1. Принципи розвитку національного страхового ринку.
2. Участь іноземного капіталу в розвитку українського страхового ринку.
3. Страхові посередники.
4. Фонди страхових гарантій.
5. Характеристика складу страхових послуг на страховому ринку.

Тема 5 Страхова організація – 4 години

1. Фінанси страховика.
2. Фінансова стійкість страхової організації. Дохід від страхової діяльності. Витрати страховика.
3. Мета менеджменту страхових операцій. Значення економічного аналізу для прийняття менеджерських рішень.
4. Фінансова стійкість страховика. Показник збитковості страхової суми: в майновому страхуванні; в страхуванні сільськогосподарських культур.
5. Трансформування елементів збитковості страхової суми.

Тема 6 Державне регулювання страхової діяльності – 6 годин

1. Функції і права комісії у справах нагляду за страховою діяльністю.
2. Страховий маркетинг.
3. Удосконалення державного нагляду за страховою діяльністю.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 – 32 ГОДИНИ

Тема 7. Особисте страхування – 4 години

1. Зміст змішаного страхування життя і критерії відбору контингенту.
2. Обсяг страхової відповідальності по змішаному страхуванню життя.
3. Добровільне страхування від нещасних випадків за рахунок коштів підприємств.
4. Обов'язкове особисте страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, і порядок виплати їм та членам їх сімей страхових сум.
5. Роль своєчасних виплат у розвитку страхування життя.

Тема 8. Майнове страхування. – 4 години

1. Класифікація майна громадян для проведення страхового захисту.
2. Страхування майна громадян, що займаються індивідуальною трудовою діяльністю.
3. Суть системи пропорційної відповідальності страхування.
4. Ставки страхових платежів, їх диференціювання і методи визначення.
5. Укладання і припинення угод про страхування.

Тема 9. Страхування відповідальності. – 6 годин

1. Вплив окремих факторів на можливості і обсяг виплати страхових сум.
2. Необхідність документального доведення факту настання страхового випадку.
3. Страхова відповідальність за конкретні обставини нещасного випадку.

Тема 10. Перестраховання і співстрахування. – 6 годин

1. Специфічні ознаки угоди про перестраховання.
2. Механізм передачі страхового ризику.
3. Факультативне і облігаторне перестраховання.
4. Становлення ринку перестраховання в Україні.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика. – 6 годин

1. Основні принципи організації фінансів страховика.
2. Результати фінансової діяльності страховика.
3. Страхові резерви.
4. Доходи та витрати страхових організацій

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії –6 годин

1. Сутність фінансової надійності.
2. Принципи формування статутних фондів в Україні.
3. Підвищення фінансової надійності та гарантій щодо страхових виплат та страхового відшкодування.
4. Рейтинговий підхід до визначення надійності страхових компаній.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- 1) підготовка і друкування наукової статті (обсягом 0,375 друк. арк.);
 2) підготовка і друкування тез (обсягом 0,125 друк. арк.);

Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи

№ з/п	Завдання самостійної роботи	Кількість					
		год.	заходів	балів за 1 захід		всього балів	
				min	max	min	max
1	<u>Обов'язкова самостійна робота:</u>						
	-опрацювання тем						
	1 змістовий модуль	28	1	2	4	2	4
	2 змістовий модуль	32	1	3	5	3	5
	-доповідь (виступ з підготовкою презентації) на наукових гуртках.		1	3	3	3	3
2	<u>Індивідуальна робота :</u>						
	-наукова стаття (0,375 друк. арк.) (II модуль);		1	4	4	4	4
	-тези (0,125 друк. арк.) (II модуль);		1	3	3	3	3
	Всього	60	x	x	x	15	19

6.6. ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

6.6.1. Питання для поточного контролю знань

1. Необхідність страхового захисту.
2. Для чого утворюються страхові фонди.
3. Форми страхового захисту.
4. Обґрунтуйте виникнення та вкажіть етапи розвитку страхування.
5. Сутність страхування.
6. Функції страхування.
7. Назвіть і охарактеризуйте принципи страхування.
8. Роль страхування на сучасному етапі.
9. Класифікаційні ознаки страхування.
10. Класифікація за об'єктами страхування.
11. Класифікація за родом небезпеки.
12. Класифікація за формами проведення.
13. Класифікація за статусом страхувальника.
14. Класифікація за спеціалізацією страховика.
15. Розкрийте поняття ризику в страхування.
16. Які Ви знаєте методи оцінки ризику?
17. Класифікація ризиків.
18. Які критерії віднесення ризиків до страхових?
19. Назвіть законодавчі акти України про страхові відносини.
20. Які Ви знаєте форми організації страхової діяльності?
21. Який орган здійснює державний контроль за страховою діяльністю в Україні?
22. Охарактеризуйте поняття «страховий ринок».
23. Що таке тарифна ставка? Яка методика розрахунку її тарифу?
24. Які Ви знаєте системи страхування? Охарактеризуйте кожен з них.
25. Розкрийте поняття «франшизи» в страхуванні.
26. Дайте поняття майнового страхування, його значення.
27. Які особливості страхування матеріальних активів підприємств і організацій?
28. Страхування майна від вогню та інших небезпек.
29. Особливості страхування в сільському господарстві. Страхування врожаю.
30. Страховий захист сільськогосподарських тварин.
31. Страхування технічних ризиків.
32. Особливості транспортного страхування.
33. Страхування майна громадян.

34. Дайте поняття особистого страхування та охарактеризуйте його класифікацію.
35. Які Ви знаєте види страхування життя?
36. Назвіть обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань.
37. Чим відрізняється індивідуальний від колективного видів страхування?
38. Назвіть умови обов'язкового медичного страхування.
39. Які існують види добровільного медичного страхування?
40. Назвіть послідовність дій страховика по визначенню збитку від настання страхового випадку.
41. Що повинен містити страховий акт?
42. Як обчислити величину збитку страхувальника і страхового відшкодування?
43. Які документи необхідно проаналізувати для встановлення факту загибелі чи пошкодження застрахованого майна?
44. В чому необхідність страхування підприємницької діяльності?
45. Страхування біржових контрактів.
46. Страхування валютних ризиків.
47. Охарактеризуйте структуру інвестиційних ризиків.
48. Які Ви знаєте системи оцінок та методи обмеження ризиків іноземних інвестицій?
49. Охарактеризуйте стан та перспективи розвитку перестраховання.
50. Проведіть порівняльний аналіз методів перестраховання.
51. Форми перестраховання, їх характеристика.
52. Механізм застосування співстрахування.
53. Охарактеризуйте формування перестраховального ринку в Україні.
54. Охарактеризуйте склад доходів страховика.
55. Охарактеризуйте склад видатків страховика.
56. Який порядок визначення страхової премії?
57. Що включає в себе собівартість страхової послуги?
58. Як визначити прибуток від страхової діяльності?
59. Прибуток від інвестиційно діяльності, методика його розрахунку.
60. Як здійснюється оподаткування страховиків?

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ (ДО ЕКЗАМЕНУ)

1. Необхідність і значення страхового захисту.
2. Страховий фонд суспільства, його роль і значення.
3. Історичні передумови страхування.
4. Зміст страхування.
5. Принципи страхування.
6. Форми і види страхування.
7. Функції страхування.
8. Класифікація страхування.
9. Роль страхування в умовах ринкової економіки.
10. Поняття ризику та його характеристика.
11. Класифікація ризиків.
12. Управління ризиком.
13. Оцінка ризику.
14. Законодавство України про страхові відносини, його характеристика.
15. Форми організації страхової діяльності.
16. Договір страхування, його зміст і значення.
17. Обов'язкове страхування, його принципи.
18. Зміст видів та принципів добровільного страхування.
19. Страховий ринок, його характеристика.
20. Державний контроль й регулювання страхового ринку.
21. Склад і структура тарифної ставки.
22. Методика розрахунку тарифної ставки.
23. Системи страхування, їх характеристика.
24. Страхування майна підприємств.
25. Страхування в рослинництві.
26. Страховий захист сільськогосподарських тварин.
27. Страхування майна громадян
28. Страхування вантажів
29. Страхування водних транспортних засобів
30. Страхування повітряних об'єктів
31. Особисте страхування від нещасних випадків, пов'язаних з використанням транспортних об'єктів
32. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Міжнародна сисЗмістовний модуль “Зелена картка”
33. Види особистого страхування, їх характеристика
34. Страхування життя

35. Страхування від нещасних випадків
36. Медичне страхування
37. Порядок складання страхового акту та його зміст
38. Механізм страхової відповідальності за наслідки нещасних випадків
39. Зміст страхування відповідальності
40. Страхування професійної відповідальності та цивільної відповідальності підприємств
41. Страхування кредитних ризиків
42. Страхування виробничих ризиків
43. Страхування комерційних операцій
44. Біржові й валютні ризики та їх страхування
45. Страхування інвестицій
46. Страховий ринок у країнах заходу
47. Принципи та методи перестрахування
48. Співстрахування і механізм його застосування
49. Прибуток страховика та його оподаткування
50. Фінансова надійність страхової компанії.

6.7 РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА З ДИСЦИПЛІНИ ТА СХЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

За всі види робіт впродовж семестру (тести, опитування, контрольні роботи, тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів.

Рейтингова оцінка знань з дисципліни «Страхування» за модулями

Змістовий модуль	Мінімум	Максимум
1. Змістовий модуль	15	25
2. Змістовий модуль	21	35
Разом за семестр (екзамен)	36	60

Схема поточного і підсумкового контролю знань

№ модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	16	16	Аудиторна робота:					
			-тестування	6	0,5	1	3	6
			-опитування	3	1	2	3	6
			-розв'язування задач	2	2	2	4	6
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
- доповідь на гуртку, конференції	1	3	3	3	3			
- опрацювання тем	1	2	4	2	4			
			Разом				15	25
2	14	14	Аудиторна робота:					
			-тестування	4	0,5	2	2	8
			- опитування	3	1	2	3	6
			- розв'язування задач	3	2	3	6	9
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
			- опрацювання тем	1	3	5	3	5
<i>Індивідуальна робота</i>								
-наукова стаття	1	4	4	4	4			
-тези	1	3	3	3	3			
			Разом				21	35
Всього по навчальній дисципліні							36	60
Екзамен							24	40
Всього за семестр							60	100

Шкала оцінювання ECTS

Оцінка ECTS	Визначення	Оцінка в балах	Традиційна оцінка
A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	«5»
BC	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75-89	«4»
DE	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74	«3»
EX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як досягти мінімального критерію	35-59	«2»
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	1-34	«2»

7. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

1. Базилевич В.Д. Страхування : підручник / В.Д. Базилевич. – К. : Знання, 2012. – 1019 с.
2. Говорушко Г. А. Страхові послуги : [навч. посіб.] / Г.А. Говорушко. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. — 400 с.
3. Говорушко Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
4. Долгошея Н.В. Страхування в запитаннях і відповідях : підручник / Н.В. Долгошея. — К. : Знання, 2010. — 543 с.
5. Дорошенко С. Л. Зростання капіталізації страхових компаній у контексті глобалізаційних законодавчих змін / С. Л. Дорошенко // Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації : зб. мат-в II Міжнар.наук.- практ. конф. (10, 11 вітня 2014 р., м.Київ). – К. : Лазурит Поліграф, 2014. – С.103–105.
6. Закон України «Про страхування» від 4 жовтня 2001 р. №2745-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96>
7. Офіційний сайт державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrproject.gov.ua.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Європейської організації страхування та пенсійного забезпечення (ЕІОРА) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eiopa.europa.eu>
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.gov.ua>
11. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nfp.gov.ua>.
12. Плиса В.Й. Страхування : [навч. посіб.] / В.Й. Плиса. — К. : Каравела, 2010. — 464 с.
13. Полчанов А. Ю. Теоретичні основи страхового менеджменту / А. Ю.Полчанов // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 2. – С. 282-287. –

- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vzhdtu_econ_2014_2_44.pdf
14. Реверчук С.К. Історія страхування : підручник / С. К. Реверчук, Т.В.Сива, С. І. Кубів [та ін.] — К. : Знання, 2012. — 213 с.
 15. Рейтинг страхових компаній України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com>
 16. Рябенко Г.М. Страхування : [навч. посіб] / Г.М. Рябенко, Н.М. Сіренко, А.С. Кравченко. – М. : МНАУ, 2014. –426 с.
 17. Сокиринська І.Г. Страховий менеджмент: навч. посібник / І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г. Аберніхіна. – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 300 с.
 18. Фисун І.В. Страхування : [навч. посіб.] / І.В. Фисун. — К. : КНЕУ, 2011. — 240 с.
 19. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку : [монографія] / В.М. Фурман. — К. : КНЕУ, 2011. — 296 с.
 20. Яворська, Т. В. Державне регулювання страхового підприємництва в Україні : монографія / Т. В. Яворська. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 420 с.
 21. Global marine insurance report 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iumi.com/committees/facts-a-figurescommittee/statistics>

Робочу програму склала:
канд.екон.наук, асистент

Н.О.Шишпанова

